

односно Биљана Јоцић и Стасја Церовић (2011–), док су стручни сарадници на изради годишњака *Трибина Библиотеке САНУ* – Данка Кужељ и Драгослав Боро. Визуелно модерна и информатички савремена (директан онлајн пренос на званичном сајту САНУ), Трибина БСАНУ омогућила је један нов облик постојања везе читаоца и библиотеке у дигиталном добу.

Издања која су пред нама драгоцене су прилог осветљавању путева развоја српске науке и културе и доприносе спознаји значаја који у историји српског народа имају његове најзначајније институције.

Зорица В. Несторовић*

Универзитет у Београду – Филолошки факултет
Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима
Студентски трг 3
11000 Београд

УДК 811.163.41.09(082)

**50 ГОДИНА МЕЂУНАРОДНОГ СЛАВИСТИЧКОГ
ЦЕНТРА. КЊ. 2: Велике теме српске лингвистике. Научни
састанак слависта у Вукове дане (1971–2019), Филолошки
факултет Универзитета у Београду, Међународни
славистички центар, Београд, 2021, 738 стр.**

Петодеценијско деловање Међународног славистичког центра при Филолошком факултету Универзитета у Београду обухвата више аспеката – од наставе српског језика за стране слависте, усавршавања лектора српског језика са страних универзитета, преко континуираног одржавања научних састанака слависта, на којима се говори о актуелним темама из области језика и књижевности, до издавачке делатности, која се од традиционалних зборника са скупова последњих година знатно обогатила. Међународни славистички центар је пола века свога постојања (1971–2019) започео са обележавањем прошле, 2020. године, између

* zorica.nestorovic@fil.bg.ac.rs

осталог, и зборником радова *Велике теме српске књижевности*, у којима су тематски и идејно изабарни реферати еминентних проучавалаца српске књижевности изложени на Научним састанцима слависта у Вукове дане. Иначе, и ова едиција је осмишљена као трокњижје, а 2021. године из штампе је изашла друга књига – *Велике теме српске лингвистике*. Књигу су уредили проф. др Драгана Мршевић-Радовић, проф. др Јелица Јокановић-Михајлов, проф. др Александар Милановић и проф. др Бошко Сувајдић, а поред њих редакцију овог издавачког подухвата чине и проф. др Ана Кречмер, проф. др Слободан Павловић и проф. др Галина Тјапко. Ову књигу *Великих тема* рецензирале су Г. Тјапко и А. Кречмер.

Књига *Велике теме српске лингвистике* доноси 62 реферата саопштених у претходних пет деценија на Научним састанцима слависта, углавном на пленарним седницама, и објављених у зборницима. Изабрани прилози су из готово свих лингвистичких области, а потписује их 64 аутора. Уредништво своје мотиве и начин конципирања књиге износи у тексту на почетку зборника *Уводна напомена* (11–12). На крају књиге се налази прилог *Теме научних састајанака 1–50* (717–721), као и подаци о првом објављивању изабраних радова – *Библиографска напомена* (723–738), што је израдила Ивана Спасојевић. Радови су распоређени у шест тематских целина.

Зборник започиње избором реферата посвећених улози Вука Караџића у стандардизацији српског језика, Вуковој граматичко-ортографској реформи, лексикографском подухвату – *Српском рјечнику*, као и рецепцији његовог дела. Тематска целина *Вук Стефановић Караџић* садржи девет прилога: Павле Ивић: *Вук Караџић и књижевни језик код Срба* (15–25); Михаило Стевановић: *Вук је, и без синџаксе, био велики синџаксичар* (27–40); Живан Милисавац: *Мајница српска љрема Вуку и његовој књижевно-језичкој реформи* (41–48); Бранислав Остојић: *Развој књижевној језика у Црној Гори и Вукова језичка реформа* (49–59), Јанко Јуранчић: *Како је Вуков Српски рјечник одјекнуо у словеначкој лексикографији* (61–71), Александар Милановић: *Актуелност Вукових раних њојледа на фонетско-фонолошки састав српској књижевној језика* (1814–1818) (73–85), Галина Тјапко: *Језичка личност аутора љрве српске Писменице* (1814) (87–102), Милорад Дешић: *Дефиниције у Вуковом „Српском рјечнику” из 1852. љодине* (103–108), Пол-Луј Тома: *Од Вука до Вука* (109–119).

Друга тематска целина, под насловом *Векови српске писмености*, доноси радове из историје језика, и то на теме које осветљавају почетне фазе словенске писмености и најраније споменике, преко радова који обрађују теме из споменика насталих на српскословенском, потом радова из ономастике, до радова о књижевним језицима код Срба у 18. и на почетку 19. века. Ова целина сабира једанаест радова – Моше Албауер: *Најстарији љсалљир српске редакције* (*Синајски словенски рукољис бр. 8*) (123–133), Роланд Марти: *Очување ћирило-методијевске љрадиције*

(135–149), Зузана Тополињска: *О ћирило-методијевској кодификацији солунској дијалекта (систем йоказних и односних заменица)* (151–158), Гордана Јовановић: *Светло йисмо као мотив и библијска места у „Сказанију о йисменех” Константина Филозофа* (159–168), Милица Грковић: *Посланице Јелене Балшић* (169–175), Митар Пешикан: *Етничке йриликe у Мейхоји у вековима йре Велике сеобе у светлости ономастичких сведочанства* (177–192), Никита Толстој: *Конкуренција и коезистенција норми у књижевном језику 18. века код Срба* (193–201), Ана Кречмер: *О феномену йзв. Рак Slavia Orthodoxa у контексту историје словенских стандардних језика* (203–213), Александар Младеновић: *Прилог йознавању односа између српскога и славеносрпскога језика у другој йоловини XVIII и у йрвим деценијама XIX века* (215–221), Питер Херити: *Језик Емануила Јанковића* (223–232), Александар Албијанић: *Страна имена и йойоними у неким српским текстовима XIX века: крајак осврт на Давидовићеве „Новине српске”* (1814) (233–242).

Наредна целина, *Српски језик – књижевни и народни*, надовезује се на претходну и у највећој мери је чине дијахрона истраживања, а теме су усмерене на српски језик од 19. века до наших дана. У овим радовима се посматра саоднос књижевног и народног језика, обрађују дијалектолошке теме, показује степен изучавања српск(охрватск)ог и других југословенских језика у другим срединама. Ова целина броји исто једанаест радова – Јован Кашић: *Стварање лексичке нормe йоком йрве йоловине XIX века* (245–253), Љиљана Суботић: *Партиципи у функцији йермина у књижевном језику Јована Ст. Појовића* (255–261), Јован Јерковић: *Неке особине језика народних умотворина у делима војвођанских йисаца другој йоловине XIX века* (263–275), Георге Михаила: *Дојринос Ђуре Даничића словенско-румунској филологији* (277–287), Асим Пецо: *Развитак дијалектологије на српскохрватском језичком йодручју у XIX веку* (289–298), Слободан Реметић: *О још једном незайаженом екавско-јекавском босанском йовору* (299–306), Миодраг Јовановић: *Финалне секвенце од два различита вокала у црногорским новоийокавским йоворима* (307–322), Алојз Једличка: *Бохулав Хавранек о књижевним језицима јуословенских народа* (323–332), Кенет Нејлор: *Стање йроучавања јужнословенских језика и линвиситике у САД* (333–346), Казимир Фелешко: *Јуославистика у радовима йољских линвисита* (347–360), Љиљана Бањанин: *Српски, хрвајски, српско-хрвајски језик у италијанским енциклопедијама и йериодици* (361–382).

Најобимнија је четврта целина, *Граматика и језик*, са осамнаест реферата, а посвећена је синхроним граматичким истраживањима српског књижевног језика. На првом месту налазе се радови из морфологије, потом из творбе речи и на крају из синтаксе. То су радови – Јосип Силић: *Синтагматски и йарадидмајски оквир йрамајичких морфема* (385–390), Димка Савова: *Неуийрализација йрамајичке кайеторије броја код име-*

ница (391–402), Хилмар Валтер: *О семантици категорије броја у оквиру глаголске системе српскохрватског језика* (403–412), Иштван Њомаркаји: *Улога граматичког рода у преузимању стираних речи* (413–424), Светлана Ресел, Герхард Ресел: *Род, број и антонимија у српскохрватском језику* (425–435), Аделаида Смољска: *Еволуција творбе речи у српском језику и њено проучавање* (437–445), Божо Ћорић: *Варијације у тумачењу изведених речи у једнојезичким речницима српског језика* (447–455), Герхард Невекловски: *О дисјинктивним обележјима суфикса у српскохрватском и другим јужнословенским језицима* (457–462), Ранко Бугарски: *Како се рађају суфикси: граматикализација у српском жаргону* (463–469), Владимир Анић: *Наше терминологије и култура књижевног језика* (471–475), Богдан Терзић: *Један тип руских суфиксодалних сложеница у термилошкој функцији и њихово транслатовање на српскохрватски језик* (477–484), Радмило Маројевић: *Конкуренција језичких средстава и динамика језичког развоја* (485–493), Љубомир Поповић: *Интегрални модел међуодноса синтаксичког система, речника и текста* (495–509), Живојин Станојчић: *О једном реченичном моделу у роману „Сеобе” Милоша Црњанског* (511–19), Јелица Јокановић-Михајлов: *Интонационе карактеристике и граматички опис реченица обележених знаком узвика* (521–528), Вејлс Браун: *Неколико случајева синтаксичке синонимије на подручју дојунских реченица* (529–539), Владислава Ружић: *Актуелност Белићевог погледа на глаголске дојуне* (541–552), Милош Ковачевић: *Стиљус атрибутива међу одредбама у словенским језицима* (553–569).

Семантичком се може сматрати пета целина, *Лексикологија, фразеологија, стилстика*. Ова целина броји десет радова: Даринка Гортан-Премк: *О лексичкој синонимији* (573–580), Арне Галис: *Ознаке за „сличност” и „једнакост” у словенским језицима и њихови (представе) на којима се оне заснивају (у компаративном расветљењу)* (581–585), Стана Ристић: *Категорија очекиваности у неким граматичким и лексичким јединицама* (587–595), Милана Радић-Дугоњић: *Љубав – реч, концепт, митологија (на материјалу романа „Сеобе” Милоша Црњанског и његовог руског превода)* (597–608), Драгана Мршевић-Радовић: *Фразеологија – огледало српског народног књижевног језика* (609–619), Ценка Иванова: *Синтагматска организација лексема (колокација) као дисјинктивно обележје код блискосродних језика – бујарског и српског* (621–633), Радоје Симић, Јелена Јовановић: *Генеа и еволуција функционалних стилова у српском језику* (635–651), Лили Лашкова: *Функционално раслојавање српског језика и нормирање граматичких иновација у континуалној перцепцији* (653–660), Богољуб Станковић: *Стилстичке информације у речницима српског и руског језика* (661–671), Владислав Лубаш: *Актуелни фокуси нормирања говорне врсте језика у српском и у другим словенским језицима* (673–684).

На послетку је целина симболички насловљена *Путовање лингвистичких идеја*. Њу чине радови троје лингвиста, академика, Милке Ивић: *Светско путовање идеја Романа Јакобсона (687–692)* и њених ученика Предрага Пипера: *Хронолошки текстови као функционално-семантичка категорија српскохрватског језика (693–701)* и Милорада Радовановића: *Номинализације у српском језику (703–715)*.

Избор радова који доноси зборник *Велике теме српске лингвистике* представља антологију годишњих зборника *Научни састанак слависта у Вукове дане* у првих педесет година. Радови репрезентују научна промишљања најзначајнијих слависта и србиста у том периоду. Књига је конципрана тако да пружа увид у све важне теме србистике и славистике, доноси како проблемске, тако и синтетичке радове, а неке теме може да оживи и поново актуализује. Она не осликава само историју резултата Међународног славистичког центра већ и србистике у целини.

Марина Љ. Спасојевић*

Српска академија наука и уметности

Институт за српски језик

Кнеза Михаила 36/1

11000 Београд

---

* marina.spasojevic@isj.sanu.ac.rs